

Юрій Яновський “Майстер корабля”

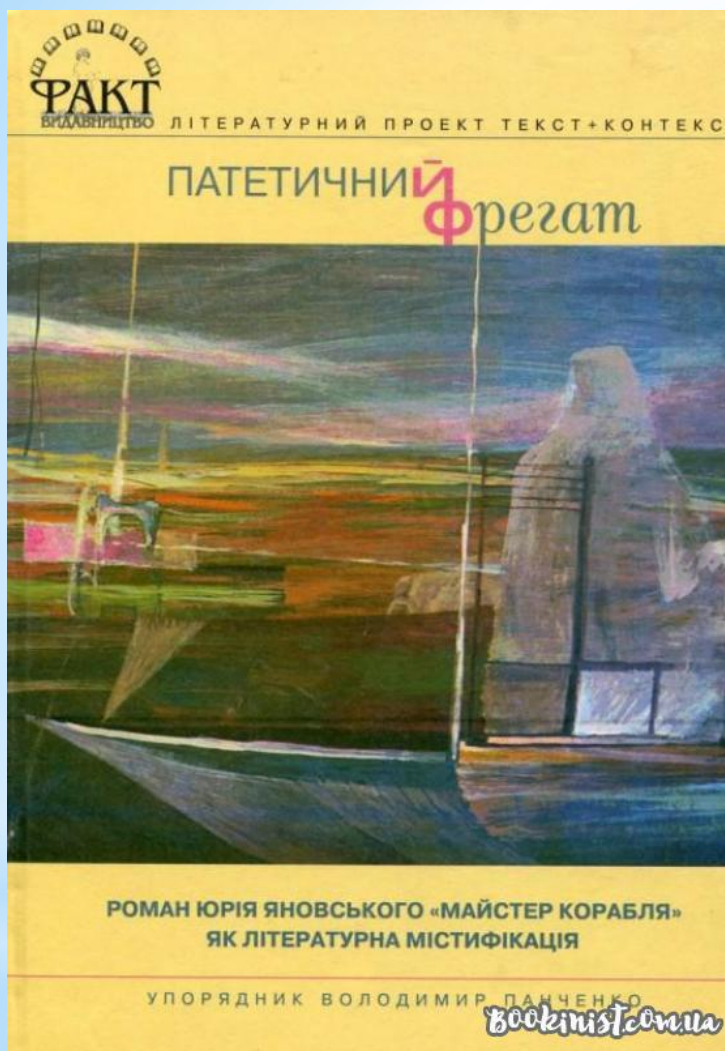

Твір “народився, як і слід було чекати, далеко од моря. Його було написано тоді, коли автор, будучи звичаєм одважний і холодного серця, одразу якось уздрів, що молодість його не вічна”.

Ю. Яновський

Твір, “легкий і життєжадібний”, написаний на одному подиху: письменник розпочав роботу **27 листопада 1927** року в Одесі, а закінчив у Харкові, куди невдовзі переїхав. У **1928** році твір було опубліковано в харківському видавництві “Книгоспілка”. Письменник осмислив власний життєвий досвід, пов’язаний із роботою на Одеській кіностудії.

У 30-ті звинувачений критиками у відриві від дійсності, сьогодні «Майстер корабля» здобув репутацію «надто особистого», «зашифрованого своєрідним кодом лірики»

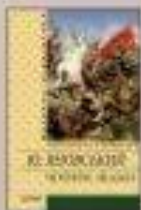
Тема твору:

Показ буднів
життя й творчості
українських
кіномайстрів 20-х
рр. ХХ століття;
море й
кіномистецтво

Юрій Яновський

Майстер корабля

Часть сборника
Чотири шаблі (збірник)

Ідея твору:

Юрій
Яновський

Майстер
корабля

lithub.ru

Утвердження думки, що все життя на планеті має будуватися з творчим натхненням, з турботою про культуру кожної нації, про завтрашній день людства, бо тільки тоді майбутнє перетвориться на казковий край мирної праці й гармонійно розвинених особистостей.

Жанр твору:

The image shows the front cover of a book. The cover is dark red or maroon with gold-colored horizontal lines. The author's name, 'ЮРІЙ ЯНОВСЬКИЙ', is printed in white, serif capital letters at the top. A small gold-colored number '1' is visible at the bottom right of the cover.

ЮРІЙ
ЯНОВСЬКИЙ

Неоромантична проза, перший в українській літературі **мариністичний роман**. Його справедливо називають **автобіографічним, романтичним трактатом** про мистецтво.

Він сповнений екзотики – розповідей про морські пригоди, далекі острови, про мистецтво суднобудування. З морем пов'язаний і майбутній фільм, що його готується знімати режисер Сев. Є в романі й елемент гри, фантастики, якщо мати на увазі «переселення» То-Ма-Кі в 1970-ті роки й спроби автора забігти в майбутнє (міркування про балет, що буде витіснений фізкультурою, про художні твори, в яких зникне фабула, і навіть про «часи війн сорокових років»!)

Теорія літератури:

Український романтизм (фр. romantisme) — ідейний рух у літературі, науці й мистецтві. Визначальними для романтизму стали ідеалізм у філософії і культ почуттів, а не розуму, звернення до народності, захоплення фольклором і народною мистецькою творчістю, шукання історичної свідомості й посилене вивчення історичного минулого (історизм), інколи втеча від довколишньої дійсності в ідеалізоване минуле або у вимріяне майбутнє чи й у фантастику.

Неоромантізм (від грецьк. νέος - молодий, новий і фр. romantisme) — умовна назва естетичних тенденцій, що виникли в світовій культурі, зокрема в літературі, живописі та музиці, на межі 19 – 20 століть. Течія раннього модернізму.

Теорія літератури:

Роман (фр. roman — «романський») — літературний жанр, великий за обсягом, складний за будовою епічний твір, у якому широко охоплені життєві події, глибоко розкривається історія формування характерів багатьох персонажів.

Роман мариністичний — роман на морську тематику.

Роман автобіографічний — жанровий різновид роману, в якому головним персонажем виступає сам автор, а події, вміщені у фабулі, — достеменні події з його життя.

Більшість героїв твору мають свої прототипи - працівників Одеської кінофабрики:

То-Ма-Кі (Товариш Майстер Кіно) – сам Юрій Яновський. У цьому творі він намагається сягнути найглибших надр психіки, блакитних веж романтики.

Більшість героїв твору мають свої прототипи - працівників Одеської кінофабрики:

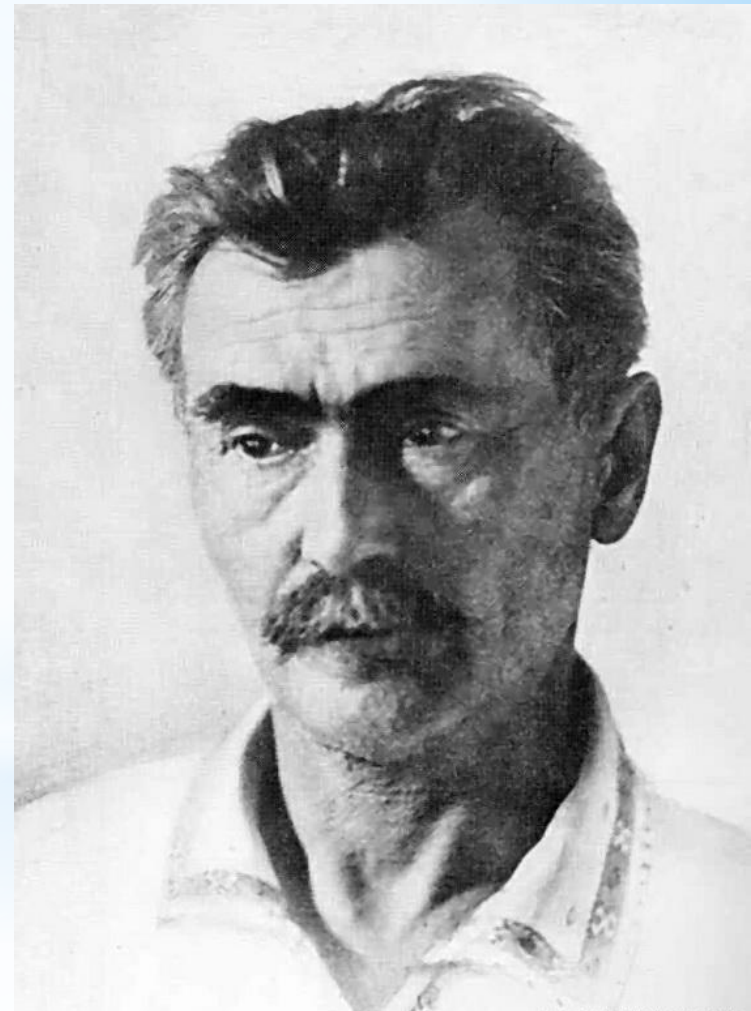

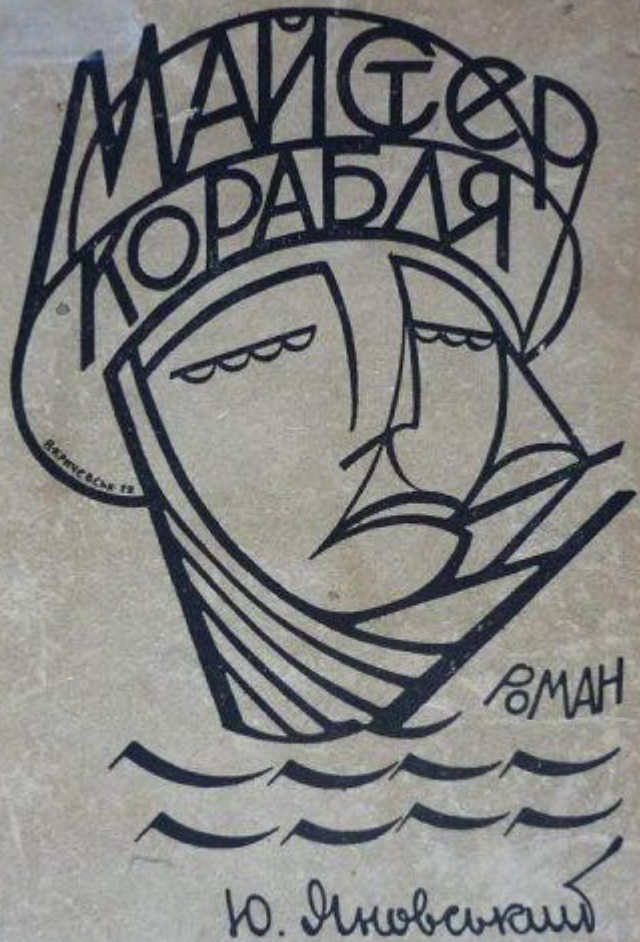
Художник Сев – це Олександр Довженко. Художник Сев, який поставив невеличку комедію, “блискуче провалився”, але працює над ще однією картиною як режисер. Автор пише про нього так : “...з однаковою гордістю стоятиме серед велетенських машин... на палубі океанського корабля, що йде в невідомі країни , він стоятиме з однаковою гордістю й серед неміряного степу, спираючись на палицю. Бо в ньому є одвічне обличчя людини...”. Таким був О. Довженко, такою була його вдача.

Більшість героїв твору мають свої прототипи- працівників Одеської кінофабрики:

Професор - художник Василь Кричевський.

Його запросили на Одеську кіностудію як консультанта для постановок фільмів на історичні теми. У спогадах М. Бажана читаємо: “Старий майстер знав багато. Своїми знаннями він не хизувався, а охоче ділився, ставши незаперечним художнім авторитетом для всіх кінематографістів, особливо ж для двох людей — для Довженка, загалом не схильного підкорятися у мистецтві іншим авторитетам, і для Яновського. Юрій дуже любив і шанував свого Професора, прислухався до його суджень, вчився в нього”

Обкладинку до першого видання “Майстра корабля” виконав В. Кричевський. На ній було зображено вітрильник, який ніби летить над морем і нагадує своїми контурами жіноче обличчя східного типу — героїні твору балерини Тайах.

Більшість героїв твору мають свої прототипи - працівників Одеської кінофабрики:

Балерина Тайах - артистка Іта Пензо, яка гастролувала в Одеському оперному театрі в середині 20-х років.

Це дивне ім'я Яновський запозичив з історії стародавнього Єгипту: так звали матір фараона Ехнатона, свекруху знаменитої Нефертіті.

Більшість героїв твору мають свої прототипи - працівників Одеської кінофабрики:

**Директор -
матрос Павло
Нечеса.**

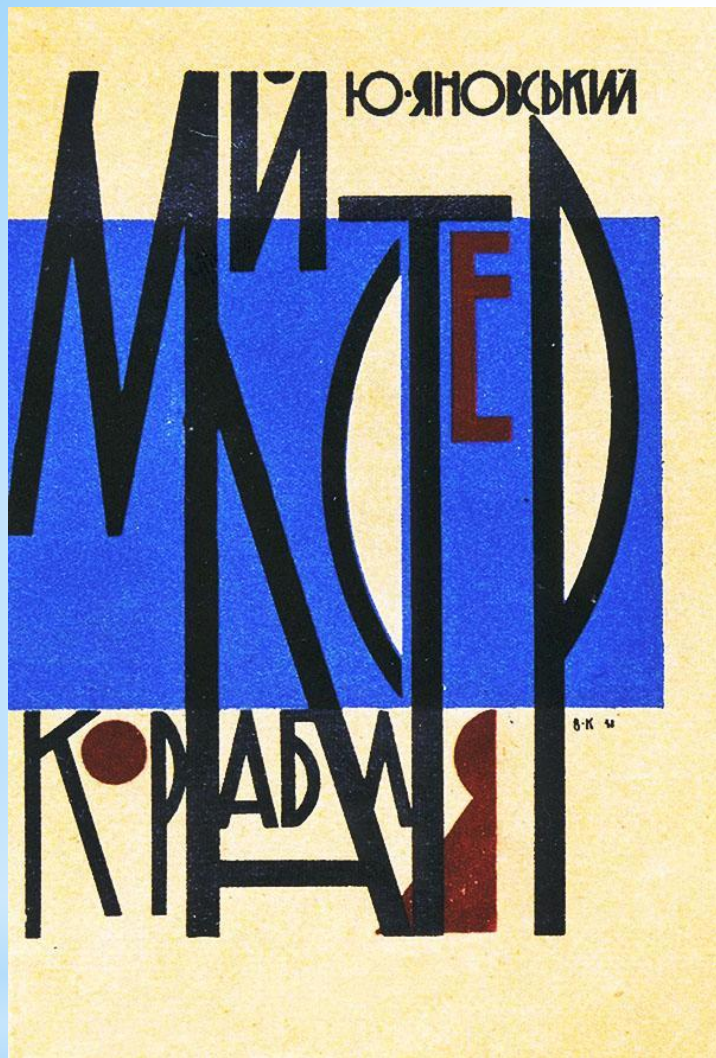
Бурхливі віхи його
життя лягли в
дивовижну
передісторію
керівника
кінофабрики.

Більшість героїв твору мають свої прототипи - працівників Одеської кінофабрики:

Матрос Богдан – Григорій Гричер- український кінорежисер, сценарист.

У романі він “реаліст”, який іронічно сприймає зауваження про те, що “жінку треба носити на руках”, бо, на його переконання, та “любить руку і повід”.

У романі створені яскраві образи української творчої інтелігенції, її молодшої генерації. Кожен з них може сказати про себе словами То-Ма-Кі: *“ ...В мене одна наречена, наречена з коліски, про яку я думав, мабуть, і тоді, коли не вмів ще говорити. Наречена, що для неї я жив ціле життя, їй присвятив сталеву шпагу й за неї підставляв під мечі важкий щит. ... Для неї я був сміливий і впертий, заради неї я хотів бути в першій лаві бійців — бійців за її розквітання. Для неї я полюбив море, поставив на гербі якір, що його приймають усі моря світу, і колишеться над ним могутній корабель. **Культура нації — звуть її**”*.

Художній кодекс героїв: “... Людина — натура творча. Людині треба, щоб її робота залишалася після неї самої жити. Тоді людина працюватиме так, як співає”, “Радісна праця — ознака творчості”.

«Голлівуд на березі Чорного моря» – тогочасна Одеса

Композиція твору:

Оповідь ведеться переважно у формі ліричної сповіді – мемуарів сімдесятирічного **То-Ма-Кі**. Йдеться про минуле, але з висоти майбутнього — із 70-х рр. ХХ ст. Ця оповідь переривається вставними «історіями» з життя інших героїв, які самі їх згадують, — і тут фантазії прозаїка немає меж. Яновський зміщує не лише різні часові, але й просторові площини: композиція досить вільна, роман розбудовується на очах у читача — автор зумисне залучає до активної співучасті в такому віртуальному творенні нової дійсності

Сюжет роману:

Сюжет твору новий для тогочасної української літератури: режисер Сев знімає фільм про матроса Богдана. Для зйомок будується справжній вітрильник, на якому потім плаватимуть учні мореходної школи. Дуже органічно вплетені в роман нотатки синів героя, листи його коханої — балерини Тайях, розповіді матроса Богдана й роздуми самого мемуариста. Авторська (а також читацька) уява мандрує слідом за дією, що відбувається (реально або в споминах) то в Місті (тобто Одесі), то в Італії, на острові Ява, в Румунії. Зовнішній сюжет час від часу переходить у сюжет внутрішній (що стосується емоційних переживань героїв) і навпаки.

Особливості роману:

Сама метода написання «Майстра корабля» дуже специфічна для 20-х рр. ХХ ст. — читач стає співучасником творення нового, українського модерністичного роману. Яновський постійно на цьому наголошує, оминаючи традиційну реалістичну описовість, однак при цьому дбає про викінченість і свіжість своєї новоявленої моделі.

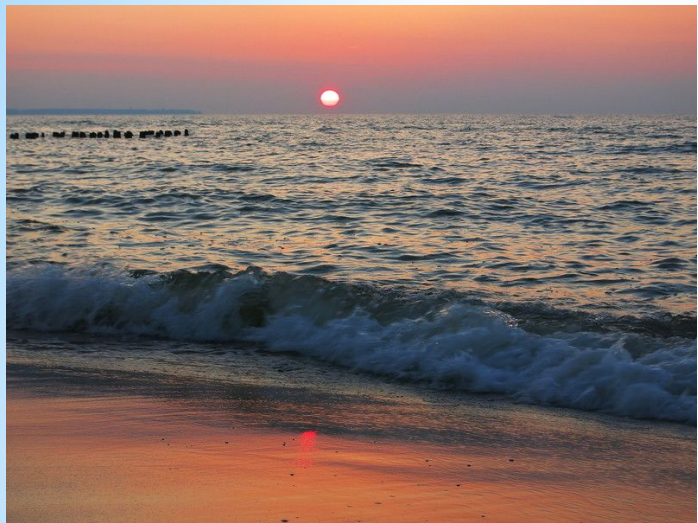
Наскрізні мотиви роману:

Мотиви молодості, творчості, любові та дружби.

Головні герої душею віддані не так літературі, як кіно — новому мистецтву, що тільки спинається на ноги. Однак романтика настрою, що в романі є наскрізною, не переростає в суцільний піднесений пафос, чим грішили твори революційних романтиків. Утім, вона й не охоплює ні складних морально-етичних проблем людського співжиття загалом, ні конкретних тогочасних проблем української нації. Таке поєднання — одна зі **специфічно українських рис модернізму.**

Ліричний образ моря:

«Море в тебе дійсно шумить скрізь», — так каже про це пілот Майк батькові. Із цим образом пов'язані всі дійові особи. Але в житті кожного з них море відіграє свою роль. Для **матроса Богдана** — це природна стихія існування, якою він пишається, хоч іноді іронізує над собою. Для режисера **Сева** та сценариста **То-Ма-Кі** море — натхненник їхньої творчості й самовдосконалення. Море втілює далеку мрію, можливо, ірреальну, яку можна відчувати, у стихії якої можна жити, творити, рухатися вперед, долати перешкоди, труднощі, мрію, що часом може стати реальністю.

Місто у романі:

Українська проза 20-х рр. ХХ ст. засвоює й активно впроваджує також ще одну новітню духовно-психологічну «субстанцію» у свідомості української людини цього часу — Місто.

У романі Яновського Місто уособлює той обітований рідний берег, чиїми тихими вуличками часом гуляє штормовий вітер, принесений з моря. Кожен із героїв розуміє той берег по-своєму, що, однак, не позбавляє образ Міста узагальнюючого змісту, утілення образу батьківщини.

Місце й роль жінки в романі:

У виборі місця й ролі жінки в романі Яновський також пішов новим для української літератури модерністичним шляхом. Свою Прекрасну Даму він наділяє екзотичним і легендарним іменем. Тайах намагається вирватися з полону непривабливого минулого, поступово повертає собі почуття власної гідності, упевненості, очищається духовно.

Це характерна риса романтичного світовідчуття Яновського — його герої завжди тягнуться до світла, збагачення свого внутрішнього єства, ніколи не в'язнуть у полоні власних сумнівів і нікчемності. Героїня з надією чекає майбутнє. У неї закохуються всі три головних героя твору, що, хоч і створює певні колізії в стосунках, але не розбиває чоловічої дружби

Образ корабля:

Образ корабля (не бутафорного, а справжнього, за стародавніми кресленнями) **символічно втілює** своєрідну програму духовного відродження українців, їхній власний шлях розвитку, з опорою на справжні цінності, вивірені часом.

Ця підтекстова програма постійно доповнюється роздумами То-Ма-Кі, інших дійових осіб, причетних до спорудження вітрильника. Власне, роман став своєрідною сходинкою в усвідомленні українською людиною себе як частини певної нації, своєї духовної, морально-етичної наповненості в конкретному часі та в перспективі.

Значення роману:

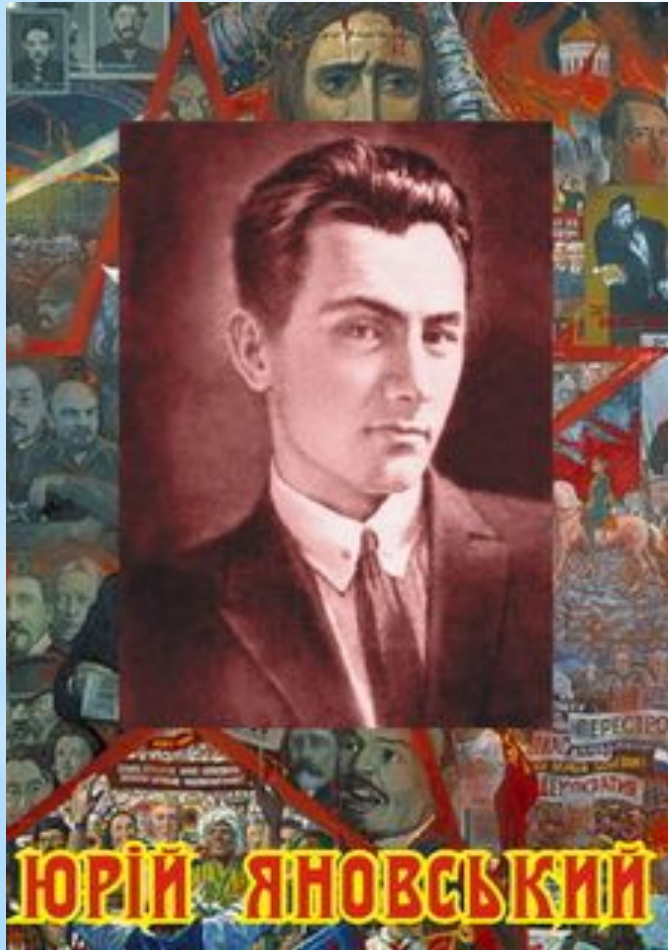
Персонажі «Майстра корабля» внесли в українську прозу 20-х рр. ХХ ст. дух творчого неспокою, сміливого пориву до утвердження в цьому неспокійному, як вічне Море, новому світі. Письменникові вдалося поєднати в романі загальнолюдське й національне, сміливо спроектувати майбутнє. Саме цей роман засвідчив апофеоз духовного й художнього зростання Ю. Яновського як українського неоромантика. Тут утверджується "романтика вітаїзму", непереможне життєлюбство, до якого закликав у статтях М. Хвильовий і яке наснажувало багатьох митців 20-х рр.

Значення роману:

У «Майстрі корабля» молодому **Яновському** на «морському матеріалі», на життєвих буднях першої фаланги українських кіномитців вдалося витворити великий «інший смисл» людського буття, вдалося, як і англійському письменнику **Дж. Конраду** чи російському **О. Гріну**, оспівати загадковість життєвих морів, незбагненну тайну сучасного й майбутнього, поривання людини до гармонійності та життєвої істини.

Романтик української літератури:

У романі «Майстер корабля» Яновський поетично називає культуру нації своєю нареченою, для якої він був «сміливий і упертий», «хотів бути в першій лаві бійців за її розквіт», «полюбив море, поставив на гербі якір, залізний важкий якір, що його приймають усі моря світу». В останніх словах утілено романтичну ілюзію ще не розчарованої та не розчавленої тоталітарним режимом української інтелігенції 1920-х рр.

Проблемні питання роману, на які має відповісти і сучасний читач:

Майстер на носі корабля – дерев'яна фігурка із профілем жінки, яка веде його вперед, оберігає від рифів.

- * **Що повинна взяти з собою в подальшу дорогу українська нація?**
- * **Який багаж духовності, які морально-етичні вартості?**
- * **Що буде оберігати її в майбутньому?**

Яновський «відкрив і
завоював нам море, море в
значенні не географічному
чи навіть геополітичному,
а в значенні
психологічному, як
окремий духовний
комплекс, який був або
ослаблений у нас, або й
цілком спаралізований»

Євген Маланюк

Літературний диктант

Юрій Яновський „Майстер корабля”

1. Автор - оповідач констатує, що сиве волосся до чогось зобов'язує, адже йому вже за ...
2. Молодий кінорежисер пропонує оповідачеві переглянути картину - шедевр під назвою ...
3. Згадуючи молодість, автор описує Місто, яке розташувалось...
4. В театрі опери і балету, де всі танцюють, оповідач бачить тільки одну жінку ...
5. Наречена, якій присвятив себе всього автор, для якої полюбив море, над яким колишеться могутній корабель, має ім'я. Звуть її...

6.Згадуючи Сева, автор звертає увагу, що в нього на стіні висить портрет ...

7.Директор кіностудії колись був моряком і згадує, що розставляти міни – то ...

8.У їдальні часто більше псів і котів, ніж людей. Людям часто приємно погладити ту тварину, до якої торкалось...

9.Розповідаючи, яких людей він любить, Сев розповідає про діда, який боровся за життя, але на другій сотні літ його...

10.У Тайях мати була слов'янка, а батько ...

11.Коли дітей перевозили пароплавом, сталася катастрофа, тому що у корабля був кіль ...

12. Майк, син письменника, прочитавши батьків твір, зробив висновок, що він ще ...

13. Екземпляр людини, яку викинув шторм на берег, мав ім'я ...

14. Моряк розповідає, як їх обманив полковник, а про те, що вони пливуть не додому, він вивідав у ...

15. Тайах прислала листа із ...

16. У кав'ярні компанія веде розмови про морські пригоди, про будівництво необхідного для зйомок ...

17. Іншого листа Тайах прислала вже з іншого італійського міста ...

18.Тайах у листі написала все до дрібниць і хоче повертатися додому, тому просить приготувати їй ...

19.Директор дав завдання зняти документальний фільм про офіційну зустріч...

20.Старий хазяїн трамбака розповідає про випадок, який стався з ним та коханою дівчиною, і після якого він пішов був у ...

21.Сев оголосив, що вони готують корабля для ...

22.Роботою над документальним фільмом, зізнається автор, він розбудив у собі...

23.Професор у розмові з автором фільму сказав, що людина – натура творча. Людині треба, щоб її робота залишалась після неї самої жити. Тоді людина працюватиме так, ...

24. Коли після розмови з Професором автор вирішив пройти в порт, його перестріла темна постать і ...

25. На допомогу в бійці з невідомим нагодився ...

25. Професор дає поради, щоб дерево на будівництво парусника брали тільки рубки ...

26. Богдан підозрює, що та темна постать вночі, то ...

27. Тайах і Сев ходили в цирк, де бачили символічних тварин і птахів, а саме...

28. Син письменника у зауваженнях до роману звертає увагу та трикутник: Сев, Богдан і редактор. Ще невідомо, який бік трикутника...

29. Син не радить спрощувати. Треба засвоїти назавжди, що, стоячи на місці, людина ...

30. Бриг спущено на воду. Коли всі вже розійшлися, хазяїн трамбака з горіхового дерева взявся вирізати фігуру, що стоїть під бугшпритом. Зветься ця фігура ...

31. Богдан знову згадує свої мандри, розповідає, як він провчив ...

32. До колоди з горіха приходив Богдан і довбав її. Із неї вилуплю-валася ...

33. На новому кораблі зібралося троє друзів. На запитання Сева, кого обирає Тайах, вона відповіла, що обирає ...

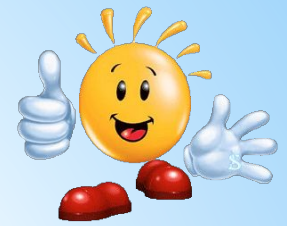
34. Оповідач переконався, що на руці Сева немає шрама. Отже, то був ...

35. Двоє ображених рибалок забралися на корабель, маючи намір ...

36. Погашений ліхтар на кораблі знову засвітив Богдан, а за ним, як тінь, ішла ...

37. Оповідачу вже сімдесят, але він і досі гостро відчуває запах саду, який ...

Відповіді:

1)сімдесят; 2)„Біла пустеля”; 3) на березі моря; 4)Тайах ; 5) культура нації; 6) його діда; 7) вірна смерть для матроса; 8) начальство; 9) розірвали вовки; 10)італієць; 11) з іншого корабля, не його; 12) молодий; ; 13) Богдан; 14) дочки полковника; 15) Генуї; 16)парусника; 17) Мілана; 18) прощення гріхів; 19)комісара закордонних справ з турецьким міністром; 20)монастир; 21) картини і навігаційної школи; 22) машину, яка не може гаяти ні хвилини; 23) як співає; 24)поранила ножем) 25)Богдан; 26) пізньої осінньої або зимової; 27) Сев; 28) коней, голубів і левів; 29) обере Тайах; 30) рухається назад; 31) майстер корабля; 32) китайця; 33)червона дівчина, схожа на Біджан ; 34) обох; 35)не він; 35)підпалити корабель; 36) Тайах; 37) посадив.